

LEVEND ARCHIEF

NATIONALE ZADENCOLLECTIE

Jaarverslag 2020

Algemeen Nut
Beogende Instelling

ANBI

1. Inleiding

We zullen niet de enige organisatie zijn die in haar jaarverslag over 2020 schrijft dat we na een aanvankelijk goede start in het voorjaar 2020 enigszins zijn afgeremd door alle maatregelen die in verband met Corona zijn genomen. Vooral de organisatie van gezamenlijke zaden verzameldagen en de dag van het Levend Archief zijn in 2020 in de knel gekomen. Toch is er ondanks alles veel gebeurd. Voor u ligt het jaarverslag over het jaar 2020.

2. Verslag van onze activiteiten in 2020

2.1 coördinator

Sascha van der Meer was ook in 2020 coördinator van Het Levend Archief. Werkzaam bij FLORON voerde zij in 2020 een dag per week werkzaamheden uit voor de Stichting Het Levend Archief. Vanaf 1 juli 2020 was ze met verlof. Ze coördineerde de consortium bijeenkomsten en contacten, coördineerde het verzamelen van de zaden en stelde een doelsoortenlijst 2020 op (lijst met soorten die Het Levend Archief beoogd te verzamelen in 2020) in samenwerking met de conservator en leden van het bestuur. Ook zorgde zij voor communicatie vanuit Het Levend Archief richting FLORON- vrijwilligers. Het onderhoud van de website valt ook onder haar takenpakket. Daarnaast heeft ze aan verschillende projecten van Het Levend Archief een actieve bijdrage geleverd.

2.2 conservator

Sina Bohm heeft in 2020 werk voor het Levend Archief vervuld als conservator in de kassen van Nijmegen (Radboud Universiteit). Belangrijk onderdeel van haar werk is het schonen en opslaan van zaden vanuit de projecten van Het Levend Archief. Er is begonnen met het daadwerkelijk inzamelen van soorten door het Levend Archief, waarvan in twee tabellen verslag wordt gedaan. In een eerste tabel kan worden afgelezen dat er inmiddels zaden van 142 plantensoorten zijn opgeslagen in de Nationale Zadencollectie. Het betreft momenteel vooral een opslag onder koele condities in de Proefkassen van Nijmegen, terwijl een eerste begin gemaakt is met het opslaan van de soorten in bevroren toestand bij het Centrum voor genetische Bronnen van Nederland.

Voor deze opslag in Wageningen moeten een aantal extra stappen worden gezet. In de hieronder getoonde tabel, de lijst van soorten die zijn opgenomen in de Nationale Zadencollectie, stand van zaken 31-12-2020 valt af te lezen dat van deze soorten er 2 in de Rode Lijst categorie Verdwenen vallen, terwijl er 18 Ernstig bedreigd zijn, 25 Bedreigd, 36 Kwetsbaar, 9 Gevoelig, en 39 Thans niet bedreigd en 11 zijn niet opgenomen in de Rode Lijst van 2012.

In een tweede tabel, die is toegevoegd als Lijst van populaties waarvan zaad is opgeslagen in de Nationale Zadencollectie, stand van zaken 31-12-2020, valt af te lezen dat van de 142 soorten in 160 gevallen zaden verzameld zijn in wilde (in situ) populaties, terwijl in 65 gevallen zaden afkomstig zijn van ex situ kweekprogramma's. In deze kweekprogramma's worden zaden van wilde bronpopulaties opgekweekt tot planten om hiervan opnieuw zaad te winnen.

In 2020 zijn zaden van de volgende 142 soorten planten verzameld en opgeslagen. In onderstaande tabel is te zien om welke soorten en aantallen het gaat

Soorten totaal	142
Verdwenen	2
Ernstig bedreigd	18
Bedreigd	25
Kwetsbaar	36
Gevoelig	9
Thans niet bedreigd	39
Populaties totaal	232
Bronpopulaties	160
Kaskweek	71

Een selectie van de in 2020 verzamelde soorten wordt hieronder getoond.

<i>Saxifraga tridactylites</i>	<i>Orchis militaris</i>
<i>Alyssum alyssoides</i>	<i>Veronica austriaca</i>
<i>Cerastium semidecandrum</i>	<i>Silene baccifera</i>
<i>Primula veris</i>	<i>Torilis nodosa</i>
<i>Draba verna</i>	<i>Rumex thyrsiflorus</i>
<i>Scandix pecten-veneris</i>	<i>Actaea spicata</i>
<i>Clinopodium vulgare</i>	<i>Cirsium eriophorum</i>
<i>Clinopodium acinos</i>	<i>Gentianella cruciata</i>
<i>Trachopogon pratensis</i>	<i>Marrubium vulgare</i>
<i>Saxifraga granulata</i>	<i>Scabiosa columbaria</i>
<i>Alyssum alyssoides</i>	<i>Lilium bulbiferum</i>
<i>Catapodium rigidum</i>	<i>Genista tinctoria</i>
<i>Leontodon hispidus</i>	<i>Glaucium flavum</i>
<i>Silene nutans</i>	<i>Gymnadenia conospea</i>
<i>Silene vulgaris</i>	<i>Crithmum maritimum</i>
<i>Minuartia hybrida</i>	<i>Anthemis cotula</i>
<i>Salvia pratensis</i>	<i>Lathyrus japonicus</i>
<i>Danthonia decumbens</i>	<i>Plantago maritima</i>
<i>Potentilla neumanniana</i>	<i>Atriplex laciniata</i>
<i>Briza media</i>	<i>Atriplex portulacoides</i>
<i>Geranium dissectum</i>	<i>Bupleurum tenuissimum</i>
<i>Ranunculus auricomus</i>	<i>Atropa bella-donna</i>
<i>Carduus tenuiflorus</i>	<i>Serratula tinctoria</i>
<i>Anisantha tectorum</i>	<i>Vicia tetrasperma subsp. gracilis</i>
<i>Anacamptis morio</i>	<i>Hordeum marinum</i>
<i>Ranunculus arvensis</i>	<i>Avena fatua</i>
<i>Carex flava</i>	<i>Medicago falcata</i>
<i>Beta vulgaris</i>	<i>Lathyrus tuberosus</i>
<i>Brassica oleracea</i>	<i>Pastinaca sativa subsp. sativa</i>
<i>Petrorhagia prolifera</i>	<i>Lactuca serriola</i>
<i>Teucrium montanum</i>	<i>Lathyrus sylvestris</i>
<i>Valeriana dioica</i>	<i>Linum catharticum</i>
<i>Gymnadenia conopsea</i>	<i>Lotus corniculatus</i>
<i>Orchis purpurea</i>	<i>Daucus carota</i>

2.3 Het Bestuur

Het bestuur van Het Levend Archief vergaderde in 2020 op 19 februari in Amsterdam in de Heimans en Thijsse bibliotheek in de Plantage. Tijdens deze vergadering maakten we nog volop plannen voor 2020 onder andere over de dag van het Levend Archief op de campus van Hogeschool Van Hall Larenstein (Velp). Op deze bestuursvergadering waren Joost Janmaat en Thijs Middeldorp, van het Parlement der Dingen, uitgenodigd om te praten over mogelijke samenwerking. We besloten hen uit te nodigen mee te gaan schrijven aan communicatieparagraaf van onze voorgenomen aanvraag voor de Nationale Postcodeloterij (zie 2.5). Daarna vergaderde het bestuur nog twee keer digitaal via MS Teams op 24 juni en op 9 december.

2.4 Consortium

Op 27 februari vergaderde het consortium in Wageningen.

Belangrijke onderwerpen die de revue passeerden waren:

- Nationale Wilde PlantenCollecties, samenwerking met terreinbeherende organisaties en SNP
- Aanvraag Nationale Postcodeloterij samen met partners
- Welke soorten gaan we verzamelen in 2020?

Er waren 19 mensen aanwezig op deze consortiumbijeenkomst

Er zijn (door de corona-epidemie) geen andere bijeenkomsten georganiseerd in 2020 vanwege corona.

2.5 Fondsenwerving

In 2020 is een grote subsidie aanvraag geschreven welke is ingediend bij de Nationale Postcodeloterij in de categorie Eenmalige projecten.

We hebben de aanvraag ingediend samen met tien partners met de Stichting als penvoerder.

De volgende partners hebben zich aangesloten; zij tekenden ook een intentieverklaring waarin ze vastlegden om ook na het project door te gaan met het werken aan behoud van biodiversiteit:

FLORON, Nederlandse Vereniging van Botanische Tuinen, Stichting Nationale Plantencollecties, Centrum voor Genetische Bronnen Nederland, Genenbank houtige gewassen (Staatsbosbeheer), Samenwerkende kwekers van het levend Archief (De Cruydhoeck, de Bolderik, Biodivers), Science4Nature, Vlinderstichting, NL Bloeit!, Wageningen Universiteit en Radboud Universiteit Nijmegen.

We vroegen 2.1 miljoen euro voor een periode van 5 jaar. En we beloofden:

“Met deze financiële injectie het aantal samenwerkende partijen flink te laten groeien. De partners zullen door samenwerking hun werk effectiever kunnen doen, waarmee de toepassingskennis groeit. Bovendien maakt de stimulans het mogelijk het aantal zaden in de Nationale Zadencollectie te laten toenemen om zo meer Nederlandse plantensoorten te borgen. Zo wordt de back-up van de Nederlandse flora gevormd en daarmee een belangrijke basis voor de natuurbescherming nu en in de toekomst. Onze verwachting is dat de beweging na deze financieringsimpuls van vijf jaar zo groot en sterk is geworden dat het werk van het levend archief op een natuurlijke wijze is ingebed in de werkzaamheden van de consortiumpartners en het belang ervan is doorgedrongen tot alle overheden en natuurbeschermers. Het borgen en toepassen

van inheemse planten is dan de nieuwe standaard.”

We dienden de aanvraag op 15 september in en op 15 december kregen we helaas te horen dat we niet in aanmerking kwamen voor financiering. De reden hiervoor was niet inhoudelijk, het werd als een goed en belangrijk project beoordeeld. Naast dat er teveel aanvragen waren en we dus gewoon pech hadden, werd door de beoordelaars ook de kleine Stichting als drager van het grote project als afbreukrisico gezien. We waren erg teleurgesteld maar laten het er niet bij zitten en gaan door met onze zoektocht naar financiering.

2.6 Activiteiten georganiseerd door Het Levend Archief

De op 13 mei 2020 geplande Dag van Het Levend Archief kon helaas niet doorgaan. Deze dag zou plaats hebben in Hogeschool Van Hall Larenstein te Velp, maar is vanwege corona afgeblazen. Gepland was de presentatie van het eerste officiële zaadhofje. De bak is inmiddels geplaatst.

Uitstel van de Dag van Het Levend Archief tot nader order.

Ook de gezamenlijke zaden verzameldagen hebben in 2020 niet plaats gevonden. Wel zijn er in kleine groepjes zaden verzameld (zie 2.2)

2.7 Zaadhofjes

In 2020 is, op initiatief van Wendy de Vroome, begonnen met het ontwerpen en maken van bakken waarin de zaadvermeerdering van soorten uit de Nationale Zadencollectie plaats kan vinden. Op plaatsen waar deze bakken staan, wordt het verhaal van Het Levend Archief verteld en kunnen bijzondere plantensoorten van dichtbij bewonderd worden. Op verschillende plekken is dit initiatief omarmt. In 2021 zullen de bakken onder andere in Diergaarde Blijdorp, Stadzigt, bezoekerscentrum Naardermeer Natuurmonumenten en Informatiecentrum Afsluitdijk aan de bezoekers worden getoond.

3. Projecten en initiatieven van en met Het Levend Archief

De Stichting Het Levend Archief is de motor van waaruit veel projecten en initiatieven worden ontwikkeld; de Stichting maakt ook projecten van partners mogelijk. Niet alle projecten lopen financieel via de Stichting en zijn dus formeel geen projecten van De Stichting Het Levend Archief maar wel projecten waar Het Levend Archief in participeert en waar ze voor faciliteert. Daarom zijn ze ook in dit jaarverslag opgenomen.

Korte Bloemlezing uit de projecten:

3.1 Projectplan 'Behoud kustflora Afsluitdijk'

De Afsluitdijk omvat een aantal bijzondere plantensoorten zoals o.a. Zeekool, Wilde kool, Zeelathyrus, Zeevenkel en Zeekervel. De Afsluitdijk ondergaat momenteel een rigoureuze renovatie waarbij het habitat van deze soorten compleet op de schop gaat. Zonder actie staat het vast dat de plantenpopulaties in de nabije toekomst verdwijnen. Wageningen Environmental Research (WEnR), Het Levend Archief, Bureau Waardenburg en Levvel zetten zich in om de soorten van de Afsluitdijk te borgen voor de toekomst. Samen met vrijwilligers worden de zaden van de populaties verzameld en opgeslagen in de faciliteiten van Het Levend Archief, om de, als de Nieuwe afsluitdijk gereed is weer terug te plaatsen op de nieuwe bekleding. WEnR gaat onderzoeken hoe de zaden het best teruggeplaatst kunnen worden. In de eerste jaren na de oplevering van de Nieuwe Afsluitdijk wordt het succes van experimenten gevolgd. In december 2020 zijn de zaden uitgestrooid in dijkvak 7 van de Afsluitdijk en is het experiment begonnen. Voor de grasbekleding op het binnentalud wordt gekeken hoe de grasmat niet alleen kruiden- en bloemrijker kan worden, maar ook hoe inheemse soorten hiervoor kunnen worden ingezet. In het nieuwe Waddencentrum op Kornwerderzand wordt het verhaal over de bijzondere soorten op de Afsluitdijk verteld. In 2021 worden er bij het Waddencentrum Levend Archief plantenbakken gerealiseerd met daarin zaadhofjes representatief voor de begroeiingen van de Afsluitdijk.

3.2 Project Zonneparken voor bedreigde wilde planten

Als gevolg van ons klimaatbeleid en de behoefte aan duurzame energie gaat het grondgebruik in Nederland in de komende decennia fors veranderen. Scenario's geven aan dat tot 2050 zo'n 600-700 km² aan zonneparken in Nederland moeten worden gerealiseerd. Zonneparken bieden ook kansen; ze kunnen ruimte bieden aan biodiversiteit tussen de zonnepanelen. Gebruik van inheems (lokaal) genetisch materiaal is hier kansrijk en zal de exploitatie nauwelijks beïnvloeden, terwijl het een grote positieve impact kan hebben op maatschappelijke acceptatie van zonneparken. De zonneparken kunnen zo ruimte bieden aan de organisaties die zijn vertegenwoordigd in Stichting Het Levend Archief voor kweek en zadenoogst van bedreigde soorten, dit alles verspreid over honderden locaties in verschillende landschappen in Nederland. Hoewel we onderstrepen van zonneparken niet ideaal zijn in een groen landschap, ondersteunt Het Levend Archief de ontwikkeling als dit een positieve impact heeft op de biodiversiteit van het landschap indien het perceel anders wordt ingezet voor regulier intensief agrarisch gebruik. Het Levend Archief heeft in 2020 voorbereidende werkzaamheden verricht (onderzoek, netwerk betrekken) om te bereiken dat in de zonneparken ook ruimte zal worden geboden aan inheemse planten. Verschillende ontwikkelaars als ook kwekers van inheemse soorten gaan hier samen mee aan de slag. Het Wageningse onderzoeksprogramma EcoSolarPlus heeft de werkwijze van Het Levend Archief opgenomen in haar doelstellingen. Lokale ontwikkelaars en andere zullen in de uitrolfase zelf de financiering verzorgen.

3.3 Project Pioniervegetatie op rotsranden

Op initiatief van het kennisnetwerk OBN (Ontwikkeling en Beheer Natuurkwaliteit) doet Wageningen University & Research in samenwerking met Stichting Het Levend Archief onderzoek naar de kwaliteit en de mogelijkheden tot instandhouding en versterking van Pioniervegetatie op rotsbodem in Nederland.

Het gaat hier om een zeer zeldzaam habitatype binnen Nederland. De kalkminnende of basifiele pionierbegroeiing op rotsbodem, welke vegetatiekundig wordt toebedeeld aan het verbond *Alyso-Sedion albae* (prioritair habitatype H6110). In de eerste helft van de 20e eeuw werden de hier beschreven rotsbegroeiingen nog op een betrekkelijk groot aantal plekken in het mergelland van Zuid-Limburg waargenomen. Momenteel beperkt het habitatype zich slechts tot drie gebieden in de kalkgraslandcomplexen, alle gelegen in westelijk Zuid-Limburg: de Bemelerberg, Sint Pieterberg en de Schiepersberg.

Kennis over de vegetatieontwikkeling (successie) op de plek zelf en de directe omgeving daarvan zijn belangrijke parameters om de kansen en risico's van zowel de huidige locaties als potentiële plekken in te schatten en een kader bieden voor aanbeveling van herstel en/of verbetering. Voor enkel esorten worden direct populatieversterkende maatregelen uitgevoerd. Hierbij worden onder andere de populaties van Bleek schildzaad en Tengere veldmuur in Groeve Duchateau versterkt vanuit lokaal ingewonnen zaden.

Door de samenwerking met Stichting Het Levend Archief is het eveneens direct mogelijk om de geogste zaden geconditioneerd op te slaan in de Nationale Zadencollectie. Hiermee is het genetische materiaal ook na afloop van dit project beschikbaar voor additioneel onderzoek, als ook voor mogelijke natuurherstel of herintroductieprojecten in de toekomst. Een compleet overzicht van de aanwezige diversiteit van gebiedseigen materiaal zal de succeskans voor deze projecten in de toekomst vergroten. In 2020 zijn er zaden opgekweekt van verschillende typische soorten van de rotsranden. Ook is in Groeve Duchateau is een experiment uitgezet met deze zaden. In 2021 zullen er meer zaden van deze planten worden opgekweekt door Het Levend Archief ten behoeve van onderzoek en herintroductie op andere plekken in Zuid-Limburg.

3.4 Pilot inzamelen crop wild relatives

Door het CGN en het Levend Archief werd een pilot uitgevoerd voor het inzamelen van crop wild relatives. In totaal werden 317 zaadmonsters verzameld van 11 verschillende soorten. De zaadmonsters zijn deels voor de lange-termijn (-20°C) opgeslagen bij het CGN, en deels voor de korte termijn (4°C) op de Universiteit van Nijmegen.

3.5 Project Knautiabij Gelderland (Cruydhoeck/kwekers)

Het project Knautiabij is in 2020 geadopteerd als Initiatief van Het Levend Archief. Er worden zadenverzameld van Beemdkroon (*Knautia arvensis*) ten behoeve van versterking van populaties en de ontwikkeling van stepping stones tussen bestaande populaties. Er wordt gestreefd om ook collecties van Beemdkroon te maken ten behoeve van de Nationale Zadencollectie. In 2020 zijn voor het project reeds zaden verzameld door Cruydt-Hoeck met het doel hier planten van op te kweken om meer zaden te kunnen verzamelen ten behoeve van uitzaai in het project. En eventueel voor het opkweken van planten voor uitplantactiviteiten in het project.

Beemdkroon is een geweldige nectarplant voor vlinders en andere insecten. Een herstelplan voor deze soort komt dan ook vele andere insecten en de natuur in zijn geheel ten goede. Het Herstelplan Knautiabij en Knautiawespbij is een initiatief van Ecologisch Advies Bureau Stachys en ATKb. Het project wordt mogelijk gemaakt door de Provincie Gelderland.

<https://www.cruydhoeck.nl/actueel/project-knautiabij-en-knautiawespbij/b9264>

3.6 Project Heemst

Dit project is een initiatief van Ton Denters, Senior adviseur Groen, Natuurinclusief bouwen, gemeente Amsterdam, Ingenieursbureau. In 2020 is dit project aangesloten bij Het Levend Archief.

In de Amsterdamse Houthaven -aan Het IJ- komt een brakwateroever waar de ruimte wordt geboden aan daarbij passende typische oeverplanten. Een belangrijke soort daarbij is Heemst. Deze soort wil de gemeente introduceren vanuit verantwoorde bronpopulaties.

Een prachtig passende bronplek met een vitale populatie (met omstandigheden vergelijkbaar met de nieuwe ontwikkelingslocatie in de Houthaven) ligt in Polder IJdoorn (Natuurmonumenten) . Vanuit deze locatie worden zaden betrokken, volgens het concept van Het Levend Archief. De zaden worden verzameld in 2021 en opgeslagen in de Nationale Zadencollectie. De Cruydt-Hoeck zal de zaden opkweken ten behoeve van de introductie in de Houthaven.

Met de totstandkoming van de nieuwe groeiplaats ontstaat er ook een 'back-up populatie' (doel v/h Levend Archief) voor Polder IJdoorn. Mocht daar de soort onder druk komen te staan, dan is er 're-integratie' vanuit de Houthaven mogelijk.

3.7 Project levendige bossen

In Noord- Brabant, is gestart met het herstel van de oorspronkelijke bossoorten en met het opnemen van onder andere Slanke sleutelbloem, Fraai hertshooi, Bosbingelkruid en Eenbes in de Nationale Zadencollectie.

3.8 Operatie Peperboomje

De Provincie Zuid Limburg heeft in samenwerking met Het Levend Archief besloten 100 bedreigde Limburgse soorten tijdig op nemen in de Nationale Zadencollectie

In 2020 is, naast andere voorbereidende werkzaamheden een lijst opgesteld met de 100 aan te pakken plantensoorten van Zuid-Limburg

3.9 Herstelprojecten Science4Nature

In 2020 heeft Stichting Science4Nature zich beziggehouden met een groot aantal onderzoeks/herstelprojecten aan soorten in verschillende leefgebieden in Nederland. Science4Nature is een belangrijke partner van Het Levend Archief:zowel zaden als kennis worden gedeeld.

In 2020 is een begin gemaakt met het veiligstellen van de Kranskarwij, een schermbloemige waarvan in Nederland nog één wilde populatie resteert in een blauwgrasland in Noord-Brabant. Interessant detail is dat deze populatie ooit door prof. Victor Westhoff gered is door overplaatsing vanuit een terrein dat vernield zou worden.

Science4Nature werkte in 2020 ook verder aan het behoud en herstel van bedreigde soorten van heischraal (duin)grasland, zoals het tweehuizige Rozenkransje (*Antennaria dioica*) in de duinen van Meijndel en Texel, en ook in Drenthe en Noord-Brabant.

Op Texel bleek tijdens veldwerk in 2020 dat de twee daar nog resterende populaties, waarin 2016 al zaad was gewonnen en opgekweekt, na de extreme droge zomers ervoor lijken te zijn verdwenen! Dat toont eens te meer aan hoe belangrijk het ex situ opslaan van genenmateriaal van bedreigde soorten is. Nu kon vanuit het kweekproject in 2020 worden gewerkt aan herintroductie.

Ook voor de kwijnende populatie van het Rozenkransje in Meijndel is in 2020 een herstelactie uitgevoerd, en in de kweek staan nog planten van het Goois Natuurreservaat te wachten op (subsidie voor) een vergelijkbare actie.Succes werd bereikt met herintroductie van Rozenkransje in Drenthe en – samen met Levend Archief-partner Natuurbalans – ook in één terrein in Noord-Brabant.

Voor de Kleine schorseneer werken we hard aan herstel op de Veluwe en in Drenthe. Ook daarvoor heeft Science4Nature inmiddels een omvangrijke kweekpopulatie met nakomelingen van alle nog in Nederland aanwezige populaties. Daarnaast wordt er onderzoek gedaan aan Kleine tijm (*Thymus serpyllum*) en Knollathyrus (*Lathyrus linifolius*) in Drenthe, Noord-Brabant en Gelderland.

In de Millingerwaard werkt S4N aan het herstel van de merkwaardige "klimkoekoeksbloem" Besanjerier, waarvan inmiddels ook al zaden vanuit onze kweekpopulatie in de Nationale ZadenCollectie zitten. Op allerlei locaties zijn er reeds zaden van deze soort ingezaaid, maar nog zonder succes. Met nieuwe experimenten zal beter in beeld gebracht moeten worden wat de geschikte plekken voor kieming en vestiging (de zg. 'safe sites') van deze soort zijn. Een apart geval is de Lange zonnedauw, waarvan er in het Drentse Bargerveen ook maar één populatie resteert. We hebben een deel van deze populatie succesvol gekloneerd, en in de zomer van 2020 hebben alle planten gebloeid en een deel heeft zaad gevormd! Dat heeft inzicht opgeleverd in het voortplantingssysteem, en we kunnen nieuwe planten proberen op te kweken. Er is veel belangstelling voor deze iconische soort bij beheerders die bezig zijn met hoogveenherstel, maar het zal nog wel even duren voordat we een kweekpopulatie hebben met voldoende genetische diversiteit om geherintroduceerde populaties te laten aanslaan. Bovendien zullen we eerst nog vast moeten stellen of de aanwezige planten wel 'puur' zijn, en geen hybriden met Ronde zonnedauw.

In 2021 zullen vanuit onze kweekpopulaties wederom herintroducties plaatsvinden in allerlei herstelde natuurterreinen, van Rozenkransje, Knollathyrus, Kleine schorseneer en Zwartblauwe rapunzel. In het kader van een OBN-project samen met B-Ware en Eichhorn Ecologisch Advies gaat Science4Nature onderzoeken in hoeverre populaties van de minder bedreigde soorten van heischraal grasland, als Hondsviooltje, Heidekartelblad en Liggende vleugeltjesbloem, nog goede zaden produceren. Ook dat zal belangrijke informatie voor Het Levend Archief opleveren.

4. Communicatie

Het Levende Archief was in de volgende media in 2020:

De Nationale Zadenbank, Een buik vol fladderende vlinders;
De Groene Amsterdammer, september 2020

Planten voor de toekomst, Het Levend Archief,
Gerard Oostermeijer e.a. Natura, 2020 nr.3
Voor het Levend Archief is Nils van Rooijen op zoek naar inheemse zaden;
RTV Oost, April 2020

Fleurige zaadmengsels bedreigen Nederlandse flora.
NRC Handelsblad, maart 2020

Waarom insecten langzaam verhongeren door goedbedoelde acties voor natuur.
Algemeen Dagblad, maart 2020

5. Financieel jaarverslag

5.1 Balans per 31 december 2020

	Balans per 31 december 2020	
	debet	credit
ACTIVA		
Te ontvangen donaties	€ 0,00	
Vooruitbetaalde bedragen	€ 0,00	
		€ 0,00
Triodos rekening-courant	€ 5.182,34	
Triodos internet spaarrekening	€ 0,00	
	€ 5.182,34	
PASSIVA		
Algemene reserve		€ 521,92
Resultaat boekjaar		€ 4.660,42
		€ 5.182,34
Kortlopende schulden		€ 0,00
Totaal activa en passiva	€ 5.182,34	€ 5.182,34

5.2 Overzicht opbrengsten en kosten (winst en verlies rekening)

Winst- en verliesrekening	Begroting 2020	Realisatie 2020	Verschil begroting - realisatie	Begroting 2021
OPBRENGSTEN				
Subsidies	€ 23.238,00	€ 16.637,13	€ -6.600,87	€ 21.192,00
Donaties	€ 500,00	€ 213,75	€ -286,25	€ 500,00
Totaal opbrengsten	€ 23.738,00	€ 16.850,88	€ -6.887,12	€ 21.692,00
KOSTEN				
Honoraria	€ 10.000,00	€ 10.960,21	€ -960,21	€ 10.000,00
Materiaalkosten	€ 10.000,00	€ 629,90	€ 9.370,10	€ 10.000,00
Communicatie, website, fondsenwerving	€ 5.000,00	€ 485,95	€ 4.514,05	€ 9.000,00
Zadenverzameldagen (plus dag HLA)	€ 3.600,00	€ 0,00	€ 3.600,00	€ 4.000,00
Bankkosten	€ 500,00	€ 114,40	€ 385,60	€ 500,00
Totaal kosten	€ 29.100,00	€ 12.190,46	€ 16.909,54	€ 33.500,00
Resultaat boekjaar	€ -5.362,00	€ 4.660,42	€ 10.022,42	€ -11.808,00

5.3 Toelichting op de balans en het overzicht opbrengsten en kosten

Aan het eind van het boekjaar 2020 stond er 5.182,34 op de Triodos rekening van Het Levend Archief. Deels opgebouwd uit de algemene reserve maar vooral ontstaan door een positief saldo op de Winst en Verliesrekening. Als beginnende organisatie maken we elk jaar een begroting. Niet al het geld wat op de begroting staat is op dat moment daadwerkelijk al geworven. Het is een streven dat afhankelijk is van geldbronnen die we kunnen aanboren. Er wordt voorzichtig boekgehouden: er wordt geen geld uitgegeven als het er niet is.

Zoals te zien is op de Winst en Verliesrekening zijn er minder subsidies en donaties binnengehaald dan begroot, maar er is navenant ook minder uitgegeven. Zaden verzameldagen en geplande bijeenkomsten zijn door Corona in 2020 niet doorgegaan. Wel is het uitvoerend werk doorgegaan en betaald. Een deel van de geplande activiteiten voor 2020 die niet zijn doorgegaan staan voor 2021 weer op de begroting.

Belangrijkste subsidieverstrekkingen in 2020 zijn het Prins Bernhard Cultuurfonds en het Hugo de Vries fonds, daarnaast krijgen we jaarlijks een kleine donatie van de Nederlandse Koninklijke Botanische Vereniging. Donaties van particulieren zijn in 2020 ook binnengekomen via de donatieknop op de website. Zoals in paragraaf 2.5 is te lezen hebben we in 2020 ingezet op het krijgen van substantiële bedragen aan subsidie. Dat is helaas nog niet gelukt, maar daar gaan we uiteraard ook in 2021 mee verder.

	Begroting 2020	Realisatie 2020
Opbrengsten		
Subsidies		
Prins Bernhard Cultuurfonds		€ 10.960,18
Hugo De Vriesfonds		€ 5.191,00
KNBV		€ 485,95
Totaal	€ 23.238,00	€ 16.637,13
Donaties	€ 500,00	€ 213,75
TOTAAL OPBRENGSTEN	€ 23.738,00	€ 16.850,88
Kosten		
Honoraria		
Coördinator zadenverzamelen		
2 ^e termijn 2019		€ 5.962,88
1 ^e termijn 2020		€ 999,46
2 ^e termijn 2020		€ 3.997,87
totaal	€ 10.000,00	€ 10.960,21
Materiaalkosten		
Zadenzakjes	€ 10.000,00	€ 629,90
Communicatie, website, fondsenwerving		
Webhosting, domeinnaam en cms		€ 235,95
Redactie NPL aanvraag		€ 250,00
totaal	€ 5.000,00	€ 485,95
Zadenverzameldagen	€ 3.600,00	€ 0,00
Bankkosten	€ 500,00	€ 114,40
TOTAAL KOSTEN	€ 29.100,00	€ 12.190,46

Stichting Het Levend Archief

www.hetlevendarchief.nl

Email: stichting@hetlevendarchief.nl